Høring om lokale FM-sendernett 2027–2031 – saksnummer 2610514

Senderdrift Brannfjell
c/o Radio Latin-Amerika
Maridalsveien 3
0178 Oslo

1: Om Senderdrift Brannfjell

Senderdrift Brannfjell er en sammenslutning av anleggskonsesjonærene for lokalradio på FM i Oslo, og har som formål å tilrettelegge infrastrukturen for FM-radio i Oslo. Virksomheten drives på ikke-kommersielt og ideelt grunnlag.

Oslo har i dag 4 aktive FM-frekvenser, og anleggskonsesjonærene er radiOrakel (FM 99,3); Radio Riks Oslo (FM 101,1); Radio Latin-Amerika (FM 105,8) og Norea Mediemisjon (FM 107,7). Radiomiljøet på Brannfjell består i tillegg av 5 innholdskonsesjonærer: Voice of Oslo (FM 99,3); Inter FM (FM 105,8); Ahmadiyya, NKK og Radio Visjon (FM 107,7). Senderdrift Brannfjell representerer dermed 9 lokalradioer som har sendinger på minst 12 ulike språk og som når en betydelig del av innbyggerne i kommunen.

Felles for alle aktører er at de hovedsaklig er frivillig drevne og avhengige av gaver og støtte. Flere har vært aktive siden kringkastingsmonopolet ble opphevet på tidlig 80-tall, og en har historie helt fra 1956 da de startet kortbølgeradio.

2: Innledende betraktninger

Helt siden det nasjonale FM-nettet ble avviklet i 2017 har myndighetene i praksis satt likhetstegn mellom «digital radio» og DAB+. Dette er en feilaktig forenkling som overser at begrepet «digitalisering» er teknologinøytralt, og at FM-radio har en naturlig plass som et av flere mulige distribusjonsledd. I Europa generelt lever FM- og DAB+ stasjoner godt side om side, og vi ser ingen grunn til at ikke det samme kan gjelde i Norge.

I dag er det forbud mot kommersiell lokalradio på FM i de såkalte slukkeområdene (de 11 største byene). Dette er begrunnet i å hindre «konkurransefortrinn» overfor aktørene på DAB+, og kun såkalte nisjeradioer, underlagt strenge inntektsrestriksjoner, har tillatelse til å sende på FM. Dette samsvarer i liten grad med lovverkets intensjon om teknologinøytral formidling, og utgjør samtidig en svekkelse av både ytringsfriheten, mediemangfoldet og beredskapen.

Når det gjelder beredskap vil vi særlig vise til at FM er en enklere og mer robust teknologi enn DAB+. Spesielt ble dette synlig under det store strømbruddet i Spania og Portugal våren 2025. Der både internett, mobiltelefoni og DAB ble satt ut av spill, fortsatte FM å fungere og fikk en sentral beredskapsfunksjon.

Vi vil også vise til at Norge er internasjonalt forpliktet (jf. ITU GE84-konvensjonen) til å reservere frekvensene i VHF II-båndet (87.6–107.9 MHz, FM) til kringkasting. Det er samfunnsøkonomisk og beredskapsmessig uforståelig og feilaktig å la disse verdifulle frekvensene ligge ubrukt.

Når det gjelder mediemangfold og ytringsfrihet innebærer favoriseringen av DAB+ at små aktører har liten eller ingen mulighet til å etablere seg på plattformen. På verdensbasis er standarden et nisjeprodukt, og utstyret er følgelig i en mye høyere prisklasse enn for FM, som brukes i alle land. Det udemokratiske resultatet er at bare pengesterke aktører kommer til orde.

Senderdrift Brannfjell mener at forskjellsbehandlingen av DAB+ og FM nå bør opphøre. Inntektsbegrensingene i slukkeområdene må fjernes, og det må legges til rette for at de ubrukte FM-frekvensene etter rikskringkasterne åpnes for lokal FM-kringkasting og ideell nærradio.

3: Høringssvar

3.1 Bakgrunn

Senderdrift Brannfjell er positive til at FM-radio sikres videreføring ut 2031, men mener vilkårene for DAB+ og FM bør likestilles fra 01.01.2028. I lys av dette må slukkeområdenes restriksjoner for analog radio oppheves, og Medietilsynet få i oppdrag å vurdere nødvendige endringer i innholdskonsesjonene for de berørte aktørene.

Vi stiller oss imidlertid kritiske til det kategoriske forbudet mot overføring av analoge lokalradiokonsesjoner i slukkeområdene. Her bør det åpnes for bruk av skjønn dersom eksisterende aktører legger ned eller reduserer driften slik at det blir ledig sendetid.

På samme måte stiller vi oss kritisk til at det i forlengelsesperioden ikke kan tildeles nye analoge lokalradiokonsesjoner i slukkeområdene, og mener at det bør åpnes for bruk av skjønn etter samme vilkår som for overføring av konsesjoner.

3.2 Sendernettene og vilkårene for tillatelsene

Sendernett som omfattes (høringsdokument 2.1)
Senderdrift Brannfjell mener at utlysningen også bør inkludere også de 23 ledige nettene markert med «nei» i høringsdokumentets vedlegg 1.

Dekningsområde og frekvensressurser (høringsdokument 2.2)
Flere av medlemmene til Senderdrift Brannfjell opplever utilstrekkelig dekning med dagens bestemmelser. Vi er usikre på hva den praktiske betydningen er av at det ikke foreslås et generelt krav om minimumsdekning eller et bestemt antall sendere i drift, og bekymret for at det kan innebære fortsatt mangelfull dekning.

Her ønsker vi at en innholdskonsesjon for «Oslo» faktisk innebærer tillatelse til å etablere sendereffekt som kan nå hele byen.

Vilkår og forpliktelser overfor innholdskonsesjonærene (høringsdokument 2.3)
Senderdrift Brannfjell støtter at anleggskonsesjon ikke skal gi grunnlag for å drive profittbasert næringsvirksomhet med senderanlegget, og at anleggskonsesjonæren som hovedregel bare kan kreve vederlag beregnet ut fra kostnadene ved driften av sendernettet.

3.3 Rettslig grunnlag og begrensning av antall tillatelser

Senderdrift Brannfjell mener det er en misforståelse at FM-drift er uforenlig med digital radio. Som nevnt innledningsvis er FM en av flere mulige kanaler for formidling, og den ensidige fokuseringen på «digital radio» som ensbetydende med «DAB+» medfører en forskjellsbehandling som er til skade for beredskap, mediemangfold og ytringsfrihet.

I tillegg kommer at de eksisterende betingelse, spesielt i slukkeområdene, innebærer en langsom død for aktørene på FM. Inntektsbegrensingene ble satt for snart 10 år siden, og det er blitt vesentlig dyrere med strøm og andre kostnader i løpet av denne tiden. Dersom begrensningene faktisk er ment å ivareta lokalradiotilbudet og mediemangfoldet fungerer de altså mot sin hensikt. Det blir ikke lettere å investere i ny teknologi når inntektene fra den eksisterende strupes.

Som vist tidligere er DAB et nisjeprodukt internasjonalt, og vesentlig mer kostbart enn FM. De små aktørene har derfor ikke noe «insentiv» til å investere i DAB. Og selv om halvparten av lokalradiolytterne i 2026 fremdeles foretrekker FM, er det ikke lenger FM som er den største konkurrenten og utfordreren til DAB+ – streaming fra internett har overtatt den rollen, ikke minst i moderne biler. En markant forflytning av lyttere fra DAB+ til streaming gjør tiden moden for å fokusere på plattformuavhengig medieinnhold fremfor å låse seg til en bestemt teknologi.

Vi mener følgelig at det er helt nødvendig å avvikle slukkeområdene og åpne for flere FM-nett, dersom ønsket er å bidra til innovativ småskala digitalisering og styrke mediemangfold, ytringsfrihet og beredskap.

3.4 Krav til søkerne

Administrative opplysninger og felles kontroll (høringsdokument 4.1)
I lys av Vilkår og forpliktelser overfor innholdskonsesjonærene (høringsdokument 2.3) gir det ikke mening å hindre flere vinnersjanser for samme økonomiske interesse. Ettersom anleggene skal drives ideelt («ikke gi grunnlag for å drive profittbasert næringsvirksomhet») burde det være uproblematisk om samme aktør innehar flere konsesjoner.

Det bør imidlertid utarbeides retningslinjer som sikrer at nye aktører ikke har kommersiell drift som mål for etablering av anleggskonsesjon.

3.5 Utvelgelse og tildeling

Sendernett med flere kvalifiserte søkere (høringsdokument 5.3)
Senderdrift Brannfjell avviser loddtrekning som avgjørende tildelingskriterium ved flere søkere. Dersom en aktør har drevet et sendernett over tid ser vi ingen grunn til at nye aktører skal likestilles i søknadsprosessen, og at flaks skal avgjøre om man får drive videre eller ikke. Nye aktører bør tvert imot kunne dokumentere forventede forbedringer i tilbudet, eller andre faktorer som tilsier endring. Også her viser vi til, og støtter, kravet om ideell drift som er fastslått i vilkårene for anleggskonsesjon.

3.6 Midlertidig forlengelse og overgang til ny innehaver

Senderdrift Brannfjell registrerer med glede at eksisterende frekvenstillatelser og senderanleggskonsesjoner foreslås forlenget midlertidig til 31. desember 2027. Forhåpentligvis innebærer dette nok tid til den videre prosessen.

4: Avsluttende kommentar

Senderdrift Brannfjell savner en plan for hva som skal skje med lokalradio og senderanleggene etter at konsesjonene utløper 31. desember 2031. Det er nå på høy tid at det legges til rette for FM som levedyktig plattform også etter denne datoen.

Ikke minst begrunner vi dette standpunktet i et beredskapsperspektiv: den sikkerhetspolitiske situasjonen understreker verdien av redundans. Å ha uavhengige, desentraliserte kringkastingsaktører som drifter egne sendere på FM (og AM) gir en langt mer robust logistikk i krise og krig.

DAB+ er avhengig av sårbar satellittsynkronisering og komplekse nettverk som kan rammes ved utfall på samme måte som data- og mobilnett. FM-radio har i nyere tid (jf. Ukraina fra 2022 og Spania / Portugal i 2025) vist seg som en robust og driftssikker plattform. Det er FM-mottakere i nesten alle husholdninger, biler og DAB-radioer.

Vi vil i tillegg spille inn at lokalradio i Norge for det meste er redaktørstyrte medier som følger redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten. Der trykte medier som mottar pressestøtte har anledning til å starte radiosendinger på ulike plattformer, har imidlertid lokalradio ingen tilsvarende støtteordning.

Lokalradio kan flere steder i landet vise til lyttertall som tilsvarer eller overgår abonnementstallene for flere av publikasjonene som mottar pressestøtte. Senderdrift Brannfjell mener derfor det er naturlig at redaktørstyrt lokalradio som driver lokal journalistikk bør kunne søke samme type driftsstøtte som papirmediene.